

Türk Turizm Araştırmaları Dergisi

2021, 5(3): 1912-1926.

DOI: [10.26677/TR1010.2021.826](https://doi.org/10.26677/TR1010.2021.826)

ISSN: 2587-0890 Dergi web sayfası: <https://www.tutad.org>

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Temas Hipotezi Bağlamında Covid-19 Pandemisi Sonrası Çinli Turistlere Yönelik Çalışan Tutumlarının İncelenmesi

Sedef Ece BATİBEKİ, Doktora Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale, e-posta: sedefbatibeki@gmail.com
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1612-1574>

Doç. Dr. Gencay SAATCI, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Çanakkale, e-posta: gencaysaatci@comu.edu.tr
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7842-989X>

Öz

Tüm dünyada yaşamı ciddi bir anlamda etkileyen ve değiştiren COVID-19 pandemisinin, gruplar arasındaki ilişkilerde de önemli ölçüde etkili olduğu görülmektedir. Bu bağlamda mevcut çalışmanın başlıca amacı, Covid-19 pandemisi öncesi Çinli turistlere yoğun bir şekilde ev sahipliği yapan Çanakkale ilinde faaliyet gösteren konaklama işletmesi çalışanlarının, Çinli turistlerle temas öncesi ve sonrası sahip oldukları tutumlarının Covid-19 sonrasında bir farklılık gösterip göstermediğinin incelenmesi sonucunda; seyahat kısıtlamaları bitip tekrar temas haline geçilmesi durumunda izlenecek yollara ilişkin öneriler getirilmesidir. Bu çerçevede Çanakkale ilinde faaliyet gösteren farklı konaklama işletmelerinin birbirinden farklı departmanlarında görev alan katılımcılarla yapılandırılmış görüşmeler gerçekleştirilmiş; elde edilen veriler içerik analizi ve betimsel analiz tekniklerinden yararlanılarak çözümlenmiştir. Çalışma sonucunda, katılımcıların sektörde çalışmaya başlamadan önce, Çinli turistlere yönelik sahip oldukları tutum ve düşüncelerin olumlu olduğu; fakat bu durumun sektörde çalışmaya başladıktan sonra değiştiği belirlenmiştir. Ayrıca katılımcıların Covid-19 pandemisi sonrası Çinli turistlere yönelik olumsuz tutumların ortaya çıktığı, bu durumu Çinli turistlerle ilişkilendirdikleri de belirlenmiştir. Araştırma sonucunda temas hipotezinden yola çıkarak Çinli turistlere yönelik temasın artırılarak olumlu yönde değiştirilmesi adına bazı önerilerde bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Pandemi, Temas Hipotezi, Tutum, Önyargı.

Makale Gönderme Tarihi: 20.06.2021

Makale Kabul Tarihi: 04.09.2021

Önerilen Atf:

Batibeki, S. E. ve Saatçı, G. (2021). Temas Hipotezi Bağlamında Covid-19 Pandemisi Sonrası Çinli Turistlere Yönelik Çalışan Tutumlarının İncelenmesi, *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 5(3): 1912-1926.

© 2021 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

Journal of Turkish Tourism Research

2021, 5(3): 1912-1926.

DOI: [10.26677/TR1010.2021.826](https://doi.org/10.26677/TR1010.2021.826)

ISSN: 2587-0890 Journal Homepage: <https://www.tutad.org>

RESEARCH PAPER

Investigation of Employee Attitudes Towards Chinese Tourists After the Covid-19 Pandemic in The Context of The Contact Hypothesis

Sedef Ece BATİBEKİ, Ph.D. Student, Çanakkale Onsekiz Mart University, Graduate Education Institute, Çanakkale, e-mail: sedefbatibeki@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1612-1574>

Associate Prof. Dr. Gencay SAATCI, Çanakkale Onsekiz Mart University, Faculty of Tourism, Çanakkale, e-mail: gencaysaatci@comu.edu.tr

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7842-989X>

Abstract

It is seen that the COVID-19 pandemic, which seriously affects and changes life all over the world, is also significantly effective in the relations between groups. In this context, the main purpose of the present study is to examine whether there is a difference between the attitudes of the accommodation business employees operating in Çanakkale, which hosted Chinese tourists intensively before the Covid-19 pandemic, before and after contact with Chinese tourists after Covid-19 and making suggestions on the ways to be followed in case the travel restrictions are over and contact is made again. In this context, structured interviews were held with the participants working in different departments of different accommodation businesses operating in Çanakkale; The obtained data were analyzed by using content analysis and descriptive analysis techniques. As a result of the study, the attitudes and thoughts of the participants towards Chinese tourists before they started working in the sector were positive; but it has been determined that this situation has changed after he started working in the sector. In addition, it has been determined that the participants have negative attitudes towards Chinese tourists after the Covid-19 pandemic, and they associate this situation with Chinese tourists. As a result of the research, based on the contact hypothesis, some suggestions were made in order to increase the contact towards Chinese tourists and change them positively.

Keywords: Covid-19, Pandemic, Contact Hypothesis, Attitude, Prejudice.

Received: 20.06.2021

Accepted: 04.09.2021

Suggested Citation:

Batibeki, S. E. and Saatci, G. (2021). Investigation of Employee Attitudes Towards Chinese Tourists After the Covid-19 Pandemic in The Context of The Contact Hypothesis, *Journal of Turkish Tourism Research*, 5(3): 1912-1926.

© 2021 Türk Turizm Araştırmaları Dergisi.

GİRİŞ

İnsanlık tarihi, milyonlarca kişinin hayatını yitirmesine ve hatta siyasal ve sosyal değişimlerin meydana gelmesine neden olan salgınlarla doludur (Yurdakul 2015:1; Alaeddinoğlu ve Rol, 2020: 234). İspanyol Gribi, HIV, SARS, Domuz Gribi ve Ebola virüsü gibi birçok salgın ortaya çıkmış ve bu salgınlar binlerce insanın ölümüne sebep olmuştur (Aylan, 2020: 165). Bu salgın hastalıklara en son olarak Aralık 2019 tarihinde Çin'in Vuhan kentinde ortaya çıkan Yeni Koronavirüs Hastalığı (Covid-19) eklenmiştir. Covid-19, 5 ay gibi kısa bir sürede salgına dönüşmüş ve dünya çapında 210 ülkeye yayılmasının ardından Dünya Sağlık Örgütü tarafından, 11 Mart 2020'de bu salgın "Pandemi" olarak ilan edilmiştir (TÜRSAB, 2020). Covid-19, küresel ekonomide başta turizm olmak üzere, hizmet, sanayi, üretim ve diğer birçok sektörde iç ve dış ticaretin hızla gerilemesine sebep olmuştur (Hale vd., 2020). Turizm sektörü için yıkıcı etkileri olan Covid-19 pandemisi, Dünya Turizm Örgütü'nün raporlarına da yansımaktadır. Nitekim 2021 Ocak ayı itibarıyla pandeminin yayılımını kontrol altına almak amacıyla uygulanan seyahat kısıtlamalarının etkisiyle uluslararası turist sayısı 2019 yılına göre %87 oranında azalmıştır (UNWTO, 2021).

Covid-19 gibi küresel krizler, meydana geliş süresi, şekli, etki kapasitesi, toplum tarafından algılanışı veya olumsuz yönde ilişkilendirildiği anlam ne olursa olsun, yarattığı olumsuz etki ile kitleleri etkisi altına alarak emek yoğun bir sektör olan, mutluluk, huzur ve güvene dayalı, farklı ve unutulmaz deneyimler üzerine kurulu olan turizm endüstrisinde negatif bir atmosfer yaratmaktadır (Şahin ve Güzel, 2020). Pandeminin yarattığı korku, kaygı ve bulanım yalnızca kişiler bazında ortaya çıkmamış; bu olumsuz duygular sektörleri, dolayısıyla işletmeleri de tedirgin ederek hem psikolojik ve sosyolojik hem de ekonomik etkileri gün geçtikçe daha çok hissedilir hale getirmiştir (Demir vd., 2020).

Covid-19 sonrası temel sorulardan bir tanesi, insanlar için bu sürecin neye evrileceği konusudur. Genellikle yerel halk ve turistler arasındaki sorunların kaynağı olarak kültürel ve ekonomik farklılıklar göz önünde bulundurulsa da salgın hastalıklar da bu sorunlara temel teşkil edebilmektedir (Can vd., 2020). Virüsün genellikle Çin ve Çinlilerle ilişkilendirilmesi durumu, uluslararası seyahatler normale döndüğünde gerek yerel halkın (Armutlu vd., 2020) gerekse turizmde çalışanların Çinli turistlere tepki vermelerini tetikleyebilecektir. Turistler ile ev sahibi toplumun bireyleri arasında düşmanlık ve kızgınlığa yol açabilme potansiyeli olan alanların belirlenmesi önem arz etmektedir (Avcıkurt, 2020). Bu bağlamda çalışmanın amacı, Covid-19 öncesi dönemde Çinli turistlerin yoğun olarak ziyaret ettiği Çanakkale'de (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2020), konaklama işletmelerinde istihdam edilen çalışanların, Çinli turistlerle temas öncesi ve sonrası tutumlarının Covid-19 sonrası tutumlarıyla arasında bir farklılık olup olmadığının incelenmesi sonucunda; sınırlar açılıp tekrar temas haline geçilmesi durumunda izlenecek yolların belirlenmesi ve bu çerçevede akademi ve sektöre öneriler getirilmesidir.

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Covid-19'un Turizm Sektörü Üzerindeki Etkileri ve Çinlilere Yönelik Önyargılar

Turizm, meydana gelen farklı durumlara hızlı bir şekilde olumlu-olumsuz tepkiler verebilen dinamik yapıda bir sektördür. Küresel ölçekte önemli ekonomik ve sosyokültürel etkileri olan turizm sektörü; siyasi olaylar, terör saldırıları ve salgın hastalıklar gibi öngörülemeyen ve yaşanması arzu edilmeyen durumlardan oldukça olumsuz etkilenmektedir. Özellikle de salgın hastalıklar; siyasi olaylar ve terör saldırılarından farklı olarak ortaya çıktıkları bölgenin dışında yayılma etkisi göstermeleri nedeniyle bir dizi önlemin alınmasını gerektirmektedir (Acar, 2020:

8; Kıvılcım, 2020:19). Bu bağlamda Covid-19 pandemisi çerçevesinde de salgının yayılımının önlenmesi için birtakım tedbirler alınmış ve kısıtlamalar getirilmiştir. Alınan tedbirler, ekonomiye %50-%80 oranında zarar vermiştir; söz konusu tedbir ve kısıtlamalar turizm sektörünü ise %100'e yakın bir oranda etkilemiştir (Şeker vd., 2020). 2021 Ocak ayı istatistiklerine göre, Covid-19'un yayılımını kontrol altına almak amacıyla uygulanan tedbirler ve seyahat kısıtlamalarının da etkisiyle uluslararası turist sayısı 2019 yılına göre büyük bir değişim göstererek %87 oranında azalmıştır (UNWTO, 2021).

Salgınla beraber turizm sektöründe faaliyet gösteren çok sayıda işletmenin gelirini kaybettiği ve çok sayıda çalışanın maaşlarının düştüğü veya işlerini kayb ettikleri görülmüştür. İnsan hareketliliğini engelleyen tedbirlerin alınmasıyla turizm işletmeleri faaliyetlerini neredeyse tamamen durdurma aşamasına gelmiştir (Atay, 2020: 168). Söz konusu tedbirler sonucu getirilen kısıtlamalar; seyahat, konaklama ve yiyecek-içecek endüstrisini doğrudan etkilemektedir. Restoran, lokanta ve kafelerin kapatılması, seyahat kısıtlamalarının getirilmesinin ardından otobüs ve uçak seferlerinin azaltılması ve durdurulması, konaklama işletmelerine yönelik rezervasyonların ertelenmesi veya iptali ile otellerde doluluk oranlarının düşmesi ve hatta faaliyetlerini durdurmaları turizm sektörü için ciddi bir iş kaybına neden olmuştur (Kıvılcım, 2020: 21).

Covid-19 sonrası dönemde sağlık alanında, ekonomik ve sosyal yaşamda meydana gelen olumsuz değişimler sonucu, dünyada ve Türkiye'de Çin'e ve Çinlilere tepkilerin arttığı, geleneksel ve sosyal medyadaki nefret söylemlerinin bu durumu desteklediği görülmektedir (Tunçer, 2020: 66). Başterzi ve arkadaşları (2020: 415), söz konusu durumun Covid-19 gibi bulaşıcı hastalıklarda beklenen bir durum olduğunu belirtmişlerdir. Hastalıkla ilişkilendirilen bir bağlantı sebebiyle, gerçekçi olmayan/ gerçeğin çarpıtıldığı bilgiler ve basmakalıp düşüncelerle, hedefteki insanlar ayrımcılığa maruz kalabilirler. Covid-19 salgını da Çin ve Çinlilerle ilişkilendirilmektedir (Armutlu vd., 2020). Çin'in Vuhan kentinde ortaya çıkan salgın sonucunda; gerekli önlemlerin alınmaması, bilgilendirme yetersizliği gibi hususların virüsün yayılmasına yol açtığı, Çin'in uluslararası etkileşimi sonucunda virüsün diğer ülkelere hızla yayıldığı düşünülmektedir (Yıldırım, 2020: 1339). Bu durum ve örneğin o dönemin ABD başkanı Donald Trump'un Covid-19'dan bahsederken "Çin Virüsü" söylemleri, dünya üzerinde Çin ve Çinlilere karşı bir önyargıya sebep olmuştur (Tabri, Hollingshead ve Wohl, 2020: 5). Aynı zamanda Çinliler, virüsün ortaya çıkmasına sebep olabilecek yaşam tarzı ve yeme alışkanlıkları nedeniyle de salgının ortaya çıkmasından sorumlu tutulmaktadırlar (Armutlu vd., 2020: 4).

Covid-19'un yerel halk üzerindeki etkilerinin incelendiği bir çalışmada Can ve arkadaşları (2020), yerel halkın, şehri ziyaret eden turistlerin genelinin kurallara uymadığını ve şehir için tehlike teşkil ettiğini düşündüğü sonucuna varmışlardır. Aynı zamanda yerel halk; işletme ve yerel yönetimlerin konu hakkında bilgisinin olduğunu ancak tedbirlerin yetersiz olduğunu ifade etmiştir. Tüm bunlar, turistlerle sosyal temasta bulunan yerel halk üzerinde korku, stres ve endişe gibi duygulara yol açmış ve yerel halkın turistlere ön yargı ile yaklaşmalarına sebep olmuştur.

Başka bir çalışmada ise Armutlu ve arkadaşları (2020), Covid-19 salgını sonrası medyada virüsün Çinlilerle ilişkilendirilmesinden yola çıkarak, yerli halk ve Çinli turistlerin arasındaki ilişkinin bu durumdan nasıl etkilendiğini bütünlük teorisi çerçevesinde açıklamayı amaçlamışlardır. Bulgulara göre, Çinli turistler genel olarak virüsün yayılmasından sorumlu tutulmakta, Çinli turistlerden algılanan Covid-19 bulaşma riski misafirperver davranışı güçlü bir şekilde olumsuz yönde etkilemekte; ancak Çinli turistlere yönelik olumlu algılar risk algısını azaltarak misafirperver davranışı olumlu yönde dengelemektedir.

Temas Hipotezi

Temas hipotezinin temelleri, ırkçılığın ve ırkçı düşüncenin bireylerde sahip olunan mantıksız inanç ve tutumlardan türediğinin düşünüldüğü bir dönemde; 20. yüzyılın başlarında bazı Amerikalı sosyal bilimcilerin gruplar arası temasın etkilerine dair deneysel bazı araştırmalar başlatmasına dayanmaktadır. Bu dönemde birtakım araştırmacılar, eşitlik koşulları altında bile ırklar arasındaki temasın yalnızca "şüphe, korku, kızgınlık, rahatsızlık ve bazen açık çatışma" üreteceğine inanmışlardır (Emerson vd., 2002: 746; Pettigrew ve Tropp, 2008: 262). II. Dünya Savaşı'ndan sonra askeri kurumlarla diğer kurumların ayrışmasının ardından, sosyal psikolog Gordon Allport 1954 yılında, gruplar arası etkileşim ve arkadaşılığın faydaları hakkındaki fikirlerini, *Önyargının Doğası* isimli kitabında test edilebilir bir öneriye dönüştürmüştür. Bu önerinin temel fikri, temasın önyargıyı azaltmasıdır (Paluck vd., 2018: 133). Bir diğer deyişle, Allport, sosyal temas sayesinde dış grup üyelerine yönelik ön yargıların azaltılabileceği fikrini savunmuştur.

Hipoteze göre, gruplar arası tutumların değiştirilmesinde ve iyileştirilmesinde yer alan bilişsel ve duygusal mekanizmalar çok karmaşıktır ve birçok değişkenden etkilenmektedirler. Bu sebeple bütün değişkenler göz önünde bulundurulmalıdır. Temas, doğru türde olduğunda uygun bir ortam da sağlanırsa önyargı ve ayrımcılığı azaltma eğilimindedir. Aksi halde ise, temasın hiçbir etkisi olmayacağı gibi, bazen daha kötü etkileri de olabilir (Forbes, 2004: 73).

Allport'a (1954) göre gruplar arası sosyal temasın önyargıyı azaltıcı etkisinin oluşabilmesi için belli koşullar sağlanmalıdır. Zamanla bu koşullara yenileri eklense de temelinde bu koşullar; eşit statü, aynı amacı paylaşıyor olmak, gruplar arası iş birliği ve otorite desteği olarak belirtilmiştir (Pettigrew, 1998: 66; Küçükkömürler ve Sakallı-Uğurlu, 2017: 4).

a. Eşit Koşullar: Gruplar temas pozisyonuna gelebilmek için eşit statüye; bir başka deyişle, aynı koşullar altında benzer fırsatlara, özelliklere, geçmişe ve yeteneklere sahip olduklarını algılamalıdır (Cohen ve Lotan, 1995; Pettigrew, 1998).

b. Ortak Amaçlar: Önyargının azaltılabilmesi için ikinci koşul, grupların aynı amaca sahip olması ve söz konusu amaç doğrultusunda aktif ve hedefe yönelik davranışlar sergilemesidir. Temas yoluyla önyargının azaltılması, aktif ve hedefe yönelik çabayı gerekli kılmaktadır (Pettigrew, 1998: 66).

c. Gruplar Arası İş Birliği: Üçüncü koşul olan gruplar arası iş birliğine göre, gruplar başarılı olabilmek için işbirliği halinde çalışmalıdır. Gruplar arası rekabetin ortaya çıkması önyargıların tetiklenmesine sebep olabilmektedir. Örneğin, birbirleriyle yarışan iki grup ortak bir hedefe ulaşma amacıyla iş birliği yaptıklarında grupların birbirlerine ilişkin tutumları olumlu yönde değişecektir (Küçükkömürler ve Sakallı-Uğurlu, 2017:5).

d. Otorite Desteği: Son koşul ise, otorite desteği olarak adlandırılan; bir nevi sosyal yaptırımdır. Bu sayede gruplar arası temas daha kolay kabul edilir ve daha olumlu etkilere sahiptir (Pettigrew, 1998:67).

Temas hipotezi, sosyoloji ve psikoloji çalışmalarında ortaya konduğu üzere, yerel halkın turistlere yönelik tutumlarının belirlenmesinde önemli bir yere sahiptir (Avcıkurt, 2020: 115). Turist ve ev sahibi toplum arasındaki temas, genel olarak turistler, yerel halk ve turizmde doğrudan veya dolaylı olarak istihdam edilen kişiler arasındaki ilişkileri ifade etmektedir. Temasın tüm taraflar için açıdan olumlu etkileri olabileceği gibi olumsuz etkileri de olabilir (Reisinger, 1994a: 25). Temas hipotezi turizm açısından ele alındığında, turist ve yerel halk arasında sosyal temas ve ilişkinin gelişebilmesi için uygun koşullar yaratan faktörler ise aşağıdaki gibi belirtilmektedir (Reisinger, 1994b: 745; Akt.: Avcıkurt: 2020:117):

- Turist-yerel halk ilişkisine katılanlar arasında eşit koşulların bulunması,
- Yüksek sosyo-ekonomik düzeydeki gruplar arasındaki ilişki,
- Uygun sosyal ortam ve etkileşimi teşvik eden bir otoritenin varlığı,
- Yüzeysel değil; içten bir ilişkinin kurulması,
- Stresli olmaktan ziyade karşılıklı fayda sağlayan, hoş bir ilişkinin kurulması,
- Gruplar açısından yüksek önem taşıyan ortak amaçlar, ilgi alanları ve faaliyetlerin bulunması,
- Katılımcıların benzer dünya görüşüne sahip olmaları,
- İlişkiye katılanlar arasında rekabetten ziyade iş birliğinin bulunması.

Temas hipotezinin turist-yerel halk arasındaki etkisi birçok araştırmacı tarafından incelenmiştir. Bun araştırmalardan bir tanesi de Milman, Reichel ve Pizam'ın (1990) geleneksel olarak birbirlerine düşmanca davranan iki ülke olan İsrail ve Mısır arasındaki ilişkide turizmin rolünü değerlendirdikleri çalışmadır. Çalışma kapsamında, 1981'den sonra İsrail'den Mısır'a başlayan otobüs turları ile seyahat eden kişilere anket uygulanmıştır. Bulgulara göre, İsraililerin seyahat öncesi Mısırlılara karşı olan olumsuz tutumlarının seyahat sonrası değişmediği ortaya konmuştur. Bu durumun sebebinin, dengeli ve doğru iletişim ile yakın temasın kurulamaması olduğu düşünülmektedir.

Pizam, Fleischer ve Mansfeld (2002) tarafından yürütülen bir araştırmada, Ürdün'e ekoturizm seyahati gerçekleştiren İsraili turistlerin tutumlarının ziyaretten sonra olumlu yönde değiştiğini ortaya konmuştur. İsraililer Ürdün seyahatinden sonra Ürdün halkını daha nazik, sıcakkanlı, temiz, çalışkan, barışçıl ve eğitilmiş bulduklarını saptamışlardır. Bu çalışmada eşit statüde temas hariç tüm koşulların sağlandığı da belirtilmiştir.

Bir başka çalışmada, Çelik (2019) Şırnak'a gelen yerli turistlerin Şırnak ile ilgili seyahat öncesi ve sonrası tutumlarını belirlemek istediği çalışmada turistlerin Şırnak'a gelmeden önceki ve sonraki tutumları arasındaki farklar, gelirken yakın çevrelerinin tepkisi, memnuniyet düzeyleri ve turizm-tutum değişimi ilişkisi konularını ele alınmıştır. Araştırma sonucunda katılımcıların çoğunun seyahat öncesi belli bir tutuma sahip olmadığı, yakın çevrenin tepkisinin olumsuz olduğu, katılımcıların hepsinin yerel halkla etkileşim kurduğu ve seyahat sonrasında katılımcıların tutumlarının pozitif yönde değiştiği belirlenmiştir. Ayrıca katılımcılar turizme katılmanın ve seyahat etmenin tutumları olumlu yönde etkilediğini ifade etmişlerdir.

Li ve Wang (2020) ise turizm aracılığıyla temas hipotezinin tutum değişikliğine sebep olup olmayacağını araştırdıkları çalışmalarında Kuzey Kore'ye giden 34 Çinli turist ile görüşmeler gerçekleştirmiştir. Çalışma sonuçlarına göre, sosyal temas anlayış ve empati geliştirerek Çinli turist tutumlarını olumlu yönde değiştirmiştir. Ancak yine sosyal temas bazı olumsuz duygulara da yol açmıştır. Söz konusu olumsuz duygular da sinir ve kafa karışıklığının yol açtığı şüphedir. Çalışma, sosyal temasın her zaman olumlu sonuçlara yol açmadığını gözler önüne sermektedir.

Gerçekleştirilen çalışmalarda turist ve yerel halk arasındaki tutumların belirlenmesinde temas hipotezinin açıklayıcı olduğu, gerekli koşullar sağlandığında sosyal temasın gruplar arası önyargıyı azaltmada önemli bir yere sahip olduğu ortaya konmuştur.

YÖNTEM

Çalışmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması kullanılmıştır. Nitel araştırma, görüşme, gözlem ve doküman analizi gibi nitel veri toplama tekniklerinin kullanıldığı, olayların ve algıların kendi doğal çevresinde bütüncül ve gerçekçi bir şekilde ortaya konması amacıyla yürütülen, nitel bir sürecin izlendiği araştırmalar şeklinde tanımlanmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41). Durum çalışması ise, "sınırlı bir sistemin derinlemesine betimlenmesi ve

incelenmesidir” (Merriam, 2013: 40). Çalışmada veri toplamak için ise, görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, katılımcıya bir dizi açık uçlu sorunun sorulması sonucu, katılımcının belli bir konuya dair düşünce veya gözlemleri ile ilgili bilgilerin toplanması olarak tanımlanmaktadır (Kozak, 2017: 89).

Bu çalışmada kullanılan verilerin toplanabilmesi için gerekli olan etik kurul izin belgesi Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Etik Kurulu 03.06.2021 tarihi ve 10/22 sayılı kararı ile alınmıştır. Çalışmanın evrenini Çanakkale ilinde bulunan konaklama işletmelerinin çalışanları oluşturmaktadır. Bunun sebebi, Covid-19 pandemisi öncesinde Çanakkale’de milliyetlerine göre konaklayan turistler içerisinde Çinlilerin en yoğun talebi oluşturmalarıdır. Bu durum pandemi sonrası değişmiştir (Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü, 2021). Örneklem seçiminde amaçlı örnekleme yöntemlerinden maksimum çeşitlilik örnekleme kullanılmıştır. Maksimum çeşitlilik örneklemede temel amaç, göreceli küçük bir örneklem grubu oluşturmak ve bu örnekleme çalışılan probleme taraf olabilecek kişilerin çeşitliliğini maksimum derecede yansıtmaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 119). Bu amaçla çalışma kapsamındaki tüm görüşmeler, Çanakkale ilinde faaliyet gösteren farklı konaklama işletmelerinin birbirinden farklı departmanlarında görev alan katılımcılarla yapılmıştır. Araştırmada örneklem sayısı zaman kısıdı ve Covid-19 pandemisi gibi ulaşılabilirlik sorunları sebebiyle 13 olarak belirlenmiştir.

Araştırma kapsamında hazırlanan görüşme soruları Çelik (2019) tarafından gerçekleştirilen “Turizm Önyargıları Parçalar mı? Şırnak’a Gelen Yerli Turistlere Yönelik Nitel Bir Araştırma” ile Li ve Wang (2020) tarafından gerçekleştirilen “Social Contact Theory And Attitude Change Through Tourism: Researching Chinese Visitors to North Korea” isimli araştırmalardan uyarlanarak hazırlanmış ve uzman araştırmacılar tarafından incelenmiştir. Görüşme soruları, katılımcılara yapılandırılmış görüşme formu aracılığı ile online olarak iletilmiştir. Bunun sebebi Covid-19 Pandemisi sebebiyle katılımcılarla yüz yüze görüşülebilmesidir. Bu kapsamda katılımcılardan yapılandırılmış görüşme formunda yer alan soruları cevaplamaları rica edilmiştir. Yapılandırılmış görüşme, araştırmacının tüm katılımcılara aynı soruları aynı şekilde ve aynı sözcüklerle sorduğu bir görüşme tekniğidir (Türnüklü, 2000: 546). Görüşme formunun ilk bölümünde katılımcıların demografik bilgilerine ilişkin dört soru, temas hipotezi bağlamında incelenen tutum ve önyargılara dair altı soru ve son olarak Covid-19 ile ilişkili iki soru bulunmaktadır.

Görüşme formunu göndermeden önce bütün katılımcılara görüşme kapsamında verdikleri bilgilerin yalnızca akademik amaçla kullanılacağı ve gizli tutulacağı hakkında bilgilendirme yapılmıştır. Verileri çözümlenmek için içerik analizi ve betimsel analiz kullanılmıştır. İçerik analizinde yapılan şey, birbiriyle benzeşen verileri belli kavram veya temalar çerçevesinde bir araya getirerek bunları okuyucuların anlayabileceği şekilde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 242). Betimsel analizde ise elde edilen veriler, önceden belirlenen olan temalarla ilişkili olacak şekilde özetlenip yorumlanır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 239).

BULGULAR

Araştırma kapsamında görüşme yapılan katılımcıların demografik özelliklerine ilişkin bulgular Tablo 1.’de yer almaktadır.

Tablo 1.’e göre araştırmaya katılan 13 katılımcının 22-45 yaş aralığında olduğu ve büyük bir bölümünün en az lisans düzeyinde eğitime sahip olduğu görülmektedir. Katılımcıların sektörde deneyim süreleri ise 1 yıldan 24 yıla kadar değişim göstermektedir.

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özellikleri

Katılımcı	Yaş	Cinsiyet	Eğitim	Sektörde Deneyim
K1	23	Kadın	Lisans	1 yıl
K2	22	Erkek	Lisans	3 yıl
K3	23	Erkek	Lise	2 yıl
K4	30	Erkek	Lisans	7 yıl
K5	26	Kadın	Lisans	4 yıl
K6	33	Erkek	Lise	12 yıl
K7	26	Kadın	Lisans	3 yıl
K8	43	Erkek	Lisans	24 yıl
K9	27	Erkek	Lisansüstü	5 yıl
K10	28	Erkek	Lisansüstü	3 yıl
K11	27	Kadın	Lisansüstü	1 yıl
K12	45	Erkek	Lisansüstü	23 yıl
K13	34	Kadın	Lisans	5 yıl

Sektörde Çalışmaya Başlamadan Önce Çinli Turistlere Yönelik Sahip Olunan Tutum ve Düşünceler

Katılımcıların konaklama sektöründe çalışmaya başlamadan önce Çinli turistlere yönelik sahip oldukları tutum ve düşünceler incelendiğinde, olumlu tutum ve düşüncelerin olumsuz düşüncelere nazaran daha çok olduğu (10) belirlenmiştir. Katılımcıların sahip oldukları olumsuz tutum ve düşünceye ilişkin cevaplarının Çinli turistlerin soğuk olması (7) etrafında toplanması dikkat çekicidir. Katılımcıların 6'sı ise, herhangi bir olumlu veya olumsuz tutum ve düşünceye sahip olmadıklarını belirtmişlerdir. Çinli turistlere yönelik genel kanı ise, daha çok tarihi ve kültürel geziler yaptıkları (3), seyahatlerinde çok fotoğraf çektikleri (3), yemek kültürlerinin farklı olduğu (2) ve çok gezdikleri (1) yönündedir.

Bu konuda bazı katılımcıların cevapları aşağıdaki gibidir:

K7: "Çinlileri sadece filmlerden ve internetten gördüğüm kadarıyla tanıyordum. Aslında tanıyordum da denemez çünkü sektörde çalışmaya başlamadan önce tüm çekik gözlüleri Çinli zannediyordum. Haklarında çok bir düşüncem yoktu sadece bende sevecen ve güleç olduklarına dair bir algı vardı."

K11: "Soğuk insanlar olduklarını düşünüyordum. Çünkü tebessüm edenine çok rastlamadım. Genelde toplu olarak seyahat eden, tarihi ve doğal güzellikleri görmeyi tercih eden bir toplum. Sanırım bu yüzden kendi buldukları grup kendilerine yetiyor ve yerel halkla çok fazla iletişime geçmiyorlar."

Tablo 2. Temas Öncesi Tutum ve Düşünceler

Kategori	Sıklık
<u>Olumlu Tutum ve Düşünce</u>	
Eğlenceli	3
Sempatik	3
Sıcak kanlı	2
Saygılı	2
<u>Olumsuz Tutum ve Düşünce</u>	
Soğuk	7
<u>Nötr</u>	6
<u>Genel Kanı</u>	
Tarihi ve kültürel geziler yapan	3
Çok fotoğraf çeken	3
Farklı yemek kültürü	2
Çok gezen	1

Sektörde Çalışmaya Başlamadan Önce Çinli Turistlere Yönelik Sahip Olunan Önyargılar

Katılımcıların konaklama sektöründe çalışmaya başlamadan önce Çinli turistlere yönelik sahip oldukları önyargıları incelendiğinde, en sık karşılaşılan cevabın yemek kültürleri olduğu (6) belirlenmiştir. Yemek kültürünü, tutum ve düşüncelerde de öne çıkan soğuk olmaları (2) cevabı izlemiştir. Diğer bir önyargı ise çok gürültücü bir toplum oldukları (1) yönündedir.

Katılımcılardan bazılarının bu konuyla ilgili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

K1: “Aslında Türklere karşı biraz soğuk davrandıklarımı düşünürdüm. Özellikle yemek konusunda kendi kültürleri dışında denemekten kaçındıkları gibi bir düşünce vardı. Disiplinli olduklarını örneğin bir gecikme yaşandığında bunu problem haline getirebileceklerini düşünürdüm.”

K11: “Davranış olarak soğuk bir toplum olduklarını düşünüyorum. Ayrıca mutfak kültürleri de bana uygun değil. Özellikle köpek eti, yarası, böcek vb. şeyleri yiyor olmaları bende olumsuz bir etki yaratıyor.”

Sektörde Çalışmaya Başladıktan Sonra Çinli Turistlere Yönelik Sahip Olunan Tutum ve Düşünceler

Katılımcılara konaklama sektöründe çalışmaya başladıktan sonra tutum ve düşüncelerinde ne yönde bir değişim yaşandığı sorulduğunda dokuz katılımcı olumsuz yönde değişim olduğunu, iki katılımcı ise olumlu yönde değişim olduğunu belirtmiştir. Katılımcılardan iki tanesi ise, olumlu veya olumsuz herhangi bir tutum veya düşünce değişimi yaşamadıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 3. incelendiğinde tutum ve düşünceleri olumlu yönde değişim gösteren katılımcıların Çinlilere yönelik düşünceleri en çok eğlenceli (3) ve kibar (2) oldukları yönündedir. Tutum ve düşünceleri olumsuz yönde değişim gösteren katılımcılar ise, bu olumsuz değişime sebep olarak; Çinlilerin hijyenik olmadıklarını (5), seyahatlerinde dil sorunu yaşadıklarını (4), yemek kültürlerinin farklı olduğunu (4), gürültücü, (3), sinirli (3), kaba (3) ve cimri (2) olmalarını göstermişlerdir.

Tablo 3. Temas Sonrası Tutum ve Düşünceler

Kategori	Sıklık
<u>Olumlu Yönde Değişim</u>	
Eğlenceli	3
Kibar	2
Sıcak kanlı	1
Meraklı	1
<u>Olumsuz Yönde Değişim</u>	
Pis	5
Dil sorunu	4
Farklı yemek kültürü	4
Gürültücü	3
Sinirli	3
Kaba	3
Cimri	3
Soğuk	1
Sabırsız	1
<u>Nötr</u>	2

Katılımcılardan bazılarının bu konuyla ilgili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

K5: *“Tutum ve düşüncelerimde çok iyi bir değişim olduğu söylenemez. İnsanlara kötü diyemem sadece kültürlerimiz çok farklı onu fark ettim. Ben daha eğlenceli, kibar bir kitle beklerken çoğunlukla sinirli insanlarla karşılaştım. Köle gibi muamele gördüğüm, yerden umursamadan attıkları çöpleri temizlediğim bile oldu. Çok ilginç bir şey söyleyeceğim mesela ben daha hiç Çinli turistten bahşiş aldığımı da bilmiyorum. Böyle köle muamelesi ve saygısızlıklar yüzünden üzüldüm açıkçası hayal kırıklığına uğradım.”*

K13: *“Genel bilgi sahibi olduğum Uzakdoğu misafir alışkanlıklarını birebir tecrübe etmiş oldum. Tutum ve düşüncemde bir değişiklik oluşmadı.”*

Sektörde Çalışmaya Başladıktan Sonra Çinli Turistlere Yönelik Sahip Olunan Önyargılar

Konaklama sektöründe çalışmaya başladıktan sonra Çinli turistlere yönelik önyargılarının ne yönde değişim gösterdiği sorusuna katılımcılar çoğunlukla olumsuz (9) yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların geri kalanı ise olumlu yönde (3) bir değişim olduğunu veya hiçbir değişim olmadığını (3) belirtmişlerdir.

Katılımcılardan bazılarının bu konu ile ilgili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

K1: *“Benim için olumlu bir düşünce yapısı oluştu. Ben Çinli turistlerin kibar ve güler yüzlü olduklarını düşünüyorum. Bir problem çıktığında sabırlı davrandıklarını gözlemledim.”*

K4: *“Olumlu önyargılarım tamamen silindi. Son derece saygısız, gürültücü, çevrelerindeki diğer insanları önemsemeyen, nerede ne yapılacağını bilmeyen, zaman zaman otel çalışanlarına köle gibi davranan ve bizim kültürümüzle tamamen zıt insanlar olduklarını düşünmeye başladım.”*

Covid-19 Pandemisinin Çalışma Hayatına Etkileri

Katılımcılara Covid-19 Pandemisinin çalışma hayatlarına etkileri sorulduğunda, tamamının bu durumdan olumsuz etkilendiği belirlenmiştir. Katılımcılardan yedisi bu dönemde işlerini kaybettiklerini, altı tanesi ise düşük ücretlerle çalışma hayatına devam ettiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılardan bazılarının bu konu ile ilgili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

K2: “Covid-19 pandemisi maalesef ki sektörde büyük kayıplar vermemize neden oldu. Turizmin durması ile oteller, restoranlar ciddi anlamda zarar etti. İşletmelerin zarar etmesi demek çalışanların zor duruma düşmesi demektir. Bu da işten çıkarılma durumudur. İşten ayrılmama sebep olmuştur.”

K9: “Kesinlikle olumsuz etkiledi. Kendi mesleğimi icra edemedim ve başka bir alana yönelmek zorunda kaldım. Bu durum gelecek planlarımı ve onun üzerine kurmaya çalıştığım düzeni büyük ölçüde ertelememe neden oldu. Aynı zamanda ilerleyen dönemde mesleki anlamda bazı olumsuz düşüncelerin oluşmasına da sebebiyet verdi”.

K10: “Covid-19 nedeniyle şu an çalışmıyorum. Oteller ya kapalı ya da yarı kapasiteyle çalıştıklarından kemik kadro dışında personel almıyorlar. İhtiyaç durumlarını da extra ile çözüyorlar. Yani Covid'den sonra turizm sektöründe iş bulmak her zamankinden daha zor hale geldi.”

Covid-19 Pandemisi Sonrası Çinli Turistlere Yönelik Sahip Olunan Tutum ve Düşünceler

Katılımcılara Covid-19 Pandemisi sonrası Çinli turistlere yönelik sahip oldukları tutum ve düşünceler sorulduğunda; katılımcıların büyük çoğunluğu olumsuz yönde değişim olduğunu (7); bir kısmı önce olumsuz yönde tutum ve düşüncelere sahip olsalar da zamanla bunun değiştiğini (3); bir kısmı da hiçbir tutum veya düşünce değişimi yaşamadıklarını (3) belirtmişlerdir.

Tablo 4. Covid-19 Pandemisi Sonrası Ortaya Çıkan Olumsuz Tutum ve Düşüncelerin Sebepleri

Kategori	Sıklık
Covid-19	5
Hijyen	3
İhmal	1

Tablo 4. incelendiğinde katılımcıların olumsuz tutum ve düşüncelere sahip olmasına sebep olan en önemli etkenin, Covid-19 pandemisi ise Çinlileri ilişkilendirmeleri olduğu (5), devamında hijyen sorunları (3) ve ihmallerin (1) de bu durumu desteklediği görülmektedir

Katılımcılardan bazılarının bu durumla ilgili ifadeleri aşağıdaki gibidir:

K4: “Zaten çalışma hayatımın getirdiği bir önyargı, tutum değişimi vardı. Bunların üstüne Covid-19 pandemisi de eklenince başlangıçta Çinli turistlere daha doğrusu Çinlilere ve temiz olmamalarına çok sinirlendim.”

K11: “Covid- 19'un ilk olarak Çin'de özellikle deniz ürünleri ve hayvan pazarında görüldüğü ve çoğaldığı söylemleri Çinlilere karşı bir önyargı oluşturuyor. Özellikle yarasa, köpek, kedi vb. hayvanların tüketilmesi daha çok korkutuyor. Bu süreçte Çinli bir turist görsem uzak durmaya çalışırım.”

TARTIŞMA, SONUÇ ve ÖNERİLER

Bu çalışmada, temas hipotezi bağlamında Çanakkale ilinde bulunan konaklama işletmelerinde istihdam edilen çalışanların, Çinli turistlere yönelik tutum, düşünce ve önyargılarının durumu temas öncesi ve sonrası bağlamda incelenmiş ve Covid-19 pandemisi sonrası söz konusu tutum, düşünce ve önyargılarda meydana gelen değişimler araştırılmıştır. Bulgular doğrultusunda, konaklama sektöründe çalışmaya başlamadan önce katılımcıların, Çinli turistlere yönelik sahip oldukları tutum ve düşüncelerin olumlu olduğu; fakat bu durumun sektörde çalışmaya başladıktan sonra değiştiği belirlenmiştir. Bu değişimin sebebinin genel olarak kültürler arası farklılık kaynaklı olduğu belirgin bir sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır. Ayrıca temas hipotezinin gruplar arasındaki önyargı, olumsuz tutum ve davranışları azaltmada oldukça önemli bir yöntem olmasına rağmen, temasın gruplar üzerindeki etkisinin temas etkileşimlerinin nitelik ve niceliğine bağlı olduğu da (Eniç, 2021) bu kapsamda göz ardı edilmemesi gereken bir durumdur.

Araştırmada dikkat çekici bulgulardan bir diğeri de katılımcıların temas öncesi sahip oldukları önyargıların temas sonrasında olumlu bir şekilde değişim göstermemesidir. Bu durumun iletişim eksikliğinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Benzer bir sonuca Milman, Reichel ve Pizam'ın (1990) çalışmalarında da rastlanmıştır. Söz konusu bulgular, Li ve Wang'ın (2020) çalışma sonuçlarının bir kısmını destekler niteliktedir: sosyal temasın sonuçları her zaman olumlu yönde olmayabilir. Öte yandan bulgular, temasın olumlu sonuçlar doğurduğu Pizam, Fleischer ve Mansfeld (2002), Çelik (2019) ile Li ve Wang'ın (2020) çalışmalarıyla zıtlık göstermektedir. Söz konusu çalışmalarda turist-yerel halk ilişkisi araştırılırken, mevcut çalışmada turist-çalışan ilişkisinin araştırılıyor olmasının bu farklılığa sebep olabileceği düşünülmektedir.

Katılımcıların tamamı Covid-19 pandemisi sebebiyle çalışma hayatlarının olumsuz yönde etkilendiğini, işten çıkarılma ve düşük ücretle çalışma gibi sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Aynı zamanda araştırma sonuçlarına göre, katılımcılarda Covid-19 pandemisi sonrası Çinli turistlere yönelik olumsuz tutumların ortaya çıktığı da belirlenmiştir. Bu tutumun en belirgin sebebi ise, katılımcıların Covid-19 virüsünü Çinlilerle ilişkilendirmeleridir. Bu durum Armutlu ve arkadaşlarının (2020) çalışmalarında ortaya koydukları, Çinli turistlerin genel olarak virüsün yayılmasından sorumlu tutuldukları sonucuyla benzerlik göstermektedir.

Çalışmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda, konaklama işletmesi çalışanlarına hem ülkemiz için önemli bir pazar oluşturan Çinli turistlere hem de diğer tüm turist gruplarına yönelik kültürel farklılıklara saygı duymayı, onları hoş görmeyi amaçlayan, kapsayıcı ve yüzeysel olmayan eğitimlerin verilmesinin, bunların işletme yöneticileriyle desteklenmesinin gerekli olduğu düşünülmektedir. Çalışmada dikkat çeken önemli bir husus; katılımcıların, Çinlilerin yemek kültürlerinin farklı olmalarına birçok defa olumsuz yönde atıf yapmış olmalarıdır. Hem yiyecek konusundaki hem de diğer konulardaki önyargılara ithafen katılımcılara farklılıklarımıza rağmen, ortak bir tarihe sahip olduğumuz, yaşanan siyasi, ticari ve ekonomik faaliyetler sonucunda birçok kültür mübadelesi yaşadığımız ve ortak kültürel öğelere sahip olduğumuz (Chao Chun, 1989) hususunda eğitici atölyeler aracılığıyla bilgi verilmesi hoşgörüyü arttırabilecektir.

Katılımcıların, Çinli turistleri Covid-19 virüsü ile ilişkilendirmeleri ileride misafirperver olmayan bir davranış şekline sebebiyet verebilecektir. Bu sebeple çalışanların düşmanca olmayan tutumlar sergilemeleri, risk algılarının azaltılması ve bilinçlenmeleri amacıyla Covid-19 yayılımının Çinlilerin sorumluluğunda olmadığına dair de bilgilendirici seminer ve eğitimlerin düzenlenmesi faydalı olabilecektir.

Yukarıdaki önerilere ek olarak, günümüz koşullarında halen daha seyahat kısıtlamalarının tamamen ortadan kalkmadığı göz önünde bulundurulduğunda, Çinli turistlere yönelik

önyargıyı azaltmada sosyal temas kuramlarından hayali temas kuramının faydalı olabileceği düşünülmektedir. Hayali temas, dış grup üyelerini içeren bir sosyal etkileşimin zihinsel biçimde kurgulanmış hali olarak tanımlanmaktadır (Crisp ve Turner, 2009). Bu sayede henüz gerçek temas gerçekleşmemişken dahi katılımcılardan Çinli bir turistle olumlu bir temas hali yaşadıklarını hayal etmelerini istemek yoluyla olumlu etki yaratılabilecektir.

Çalışma kapsamında yalnızca Çanakkale’de bulunan konaklama işletmesi çalışanları ile görüşmeler yapılmıştır. Bu sebeple kapsamı sınırlıdır. İlerleyen çalışmaların farklı şehirlerde ve turizmin farklı alanlarında faaliyet gösteren işletme çalışanlarıyla gerçekleştirilmesi hem konunun daha iyi anlaşılmasını sağlayabilecek hem de turizm yazınına farklı açılardan katkıda bulunabilecektir.

KAYNAKÇA

- Acar, Y. (2020). Yeni Koronavirüs (Covid-19) Salgını ve Turizm Faaliyetlerine Etkisi. *Güncel Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 7-21.
- Alaeddinoğlu, F. ve Rol, S. (2020). Covid-19 Pandemisi ve Turizm Üzerindeki Etkileri. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, Salgın Hastalıklar Özel Sayısı, 233-258.
- Armutlu, M. E., Bakır, A. C., Sönmez, H., Zorer, E. and Alvarez, M. D. (2020). Factors Affecting Intended Hospitable Behaviour to Tourists: Hosting Chinese Tourists in a Post-Covid-19 World. *Anatolia*, 32 (2),1-14.
- Atay, L. (2020). COVID-19 Salgını ve Turizme Etkileri. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 17 (1), 168-172.
- Avcıkurt, C. (2020). *Turizm Sosyolojisi*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aylan, S. (2020). Covid-19 Pandemisinin Turizm Sektörüne Etkisi: Turizm Yazılı Basınında Çıkan Haberlere Yönelik Nitel Bir Araştırma. *Journal of Gastronomy Hospitality and Travel*, 3 (2), 164-177.
- Başterzi, A. D., Cesur, E., Güvenç, H. R., Taşdelen, R. ve Yılmaz, T. (2020). Covid-19 ve Damgalanma. *Türk Tabipler Birliği Covid-19 Pandemisi Altıncı Ay Değerlendirme Raporu*.
- Can, M., Koçhan, B., Nedret Çetin, D. ve Duran, E. (2020). Korona Virüs Salgını Bağlamında Yerel Halkın Turistlere Yönelik Tutumları: Çanakkale Örneği. *Journal of Humanities and Tourism Research* (Özel Sayı 5): 90-98.
- Chao Chun, S. (1989). Türkiye ve Çin Arasındaki Kültür Mübadelesinin Tarihî Geçmişi. *Erdem*, 5 (15), 749-772.
- Cohen, E. G., and Lotan, R. A. (1995). Producing Equal-Status Interaction in The Heterogeneous Classroom. *American Educational Research Journal*, 32(1), 99-120.
- Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü (2020). Turizm İşletme Belgeli Tesislerde Milliyetlerine Göre Konaklama İstatistiği <https://canakkale.ktb.gov.tr/TR-70507/bakanligimizdan-belgeli-konaklama-tesisi-istatistikleri.html> [Erişim Tarihi: 08.05.2021].
- Çelik, S. (2019). Turizm Ön Yargıları Parçalar Mı? Şırnak’a Gelen Yerli Turistlere Yönelik Nitel Bir Araştırma. Ulusal Turizm Kongresi (UTK), 16-19 Ekim 2019 Eskişehir, 444-449.
- Crisp, R. J. and Turner, R. N. (2009). Can Imagined Interactions Produce Positive Perception? Reducing Prejudice through Simulated Social Contact. *American Psychologist* 64(4), 231-240.

- Demir, M., Günaydın, Y. ve Şen Demir, Ş. (2020). Koronavirüs (Covid-19) Salgınının Türkiye'de Turizm Üzerindeki Öncülleri, Etkileri ve Sonuçlarının Değerlendirilmesi. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 6(1), 80-107.
- Emerson, M.O., Kimbro, R.T. and Yancey, G. (2002). Contact Theory Extended: The Effects of Prior Racial Contact on Current Social Ties. *Social Science Quarterly*, 83, 745-761.
- Eriç, D. (2021). Gruplar Arası Temas Kuramı Açısından COVID-19 Pandemisinde Önyargıları Azaltma Yolları, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 11(17), 145-175.
- Forbes, H. D. (2004). Ethnic Conflict and The Contact Hypothesis. *The Psychology of Ethnic and Cultural Conflict*, 69-88.
- Hale, T., Petherick, A., Phillips, T. and Webster, S. (2020). Variation in Government Responses to COVID-19. *Blavatnik School of Government Working Paper*, 31, 2020-11.
- Kıvılcım, B. (2020). Covid-19 (Yeni Koronavirüs) Salgınının Turizm Sektörüne Muhtemel Etkileri. *Uluslararası Batı Karadeniz Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 4(1): 17-27.
- Kozak, M. (2017). *Bilimsel Araştırma: Tasarım, Yazım ve Yayım Teknikleri*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Küçükkömürler, S. ve Sakallı-Uğurlu, N. (2017). Gruplar Arası İlişkileri Düzenlemede Sosyal Temas Kuramları: Gruplar Arası, Yayılmacı ve Hayali Temas. *Nesne Psikoloji Dergisi*, 5(9), 1-31.
- Li, F. S., and Wang, B. (2020). Social Contact Theory and Attitude Change Through Tourism: Researching Chinese Visitors to North Korea. *Tourism Management Perspectives*, 36, 1-8.
- Merriam, S. B (2013). *Nitel Araştırma Desen ve Uygulama İçin Bir Rehber*. Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Milman, A., Reichel, A., and Pizam, A. (1990). The impact of tourism on ethnic attitudes: The Israeli-Egyptian case. *Journal of Travel Research*, 29(2), 45-49.
- Paluck, E., Green, S. and Green, D. (2019). The Contact Hypothesis Re-Evaluated. *Behavioural Public Policy*, 3(2), 129-158.
- Pettigrew, T. F. (1998). Intergroup Contact Theory. *Annual Reviews of Psychology*, 49, 65-85.
- Pettigrew, T. F. and Tropp, L. R. (2008). Allport's Intergroup Contact Hypothesis: Its History and Influence.
- Pizam, A., Fleischer, A., and Mansfeld, Y. (2002). Tourism And Social Change: The Case of Israeli Ecotourists Visiting Jordan. *Journal of Travel Research*, 41(2), 177-184.
- Reisinger, Y. (1994a). Tourist-Host Contact as a Part of Cultural Tourism. *World Leisure & Recreation*, 36(2), 24-28.
- Reisinger, Y. (1994b). Social Contact Between Tourists and Hosts of Different Cultural Backgrounds. (Ed. A. V. Seaton and C. L. Jenkins). *Tourism: The State of the Art*. Chichester, John Wiley and Sons.
- Şahin, İ. ve Güzel, Ö. (2020). Olumsuz Güncel Gelişmelerin ve Krizlerin Türk Turizmüne Etkileri: Profesyonel Turist Rehberlerinin Değerlendirmeleri ve Sektörel Çözüm Önerileri. *İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7 (2), 257-280.
- Şeker, M., Özer, A., Tosun, Z., Korkut, C. ve Doğrul, M. (2020). COVID-19 Pandemi Değerlendirme Raporu, Türkiye Bilimler Akademisi Yayınları, TÜBA Raporları No.34: Ankara. <http://www.tuba.gov.tr/files/yayinlar/raporlar/1.%20Versiyon%20Covid-19%20Pandemi%20De%20C4%9Ferlendirme%20Raporu.pdf> [Erişim Tarihi: 30.04.2021].

- Tabri, N., Hollingshead, S. and Wohl, M. (2020). Framing COVID-19 As an Existential Threat Predicts Anxious Arousal and Prejudice Towards Chinese People. <https://psyarxiv.com/mpbtr/> [Erişim Tarihi: 30.04.2021].
- Tunçer, Ç. (2020). Sosyal Medya ve Şiddet: Ekşi Sözlük'te Çinli Algısı. *İnsan ve İnsan*, 7(25), 65-84.
- Türnüklü, A. (2000). Eğitimbilim Araştırmalarında Etkin Olarak Kullanılabilecek Nitel Bir Araştırma Tekniği: Görüşme. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 24(24), 543-559.
- TÜRSAB (2020). "TÜRSAB Koronavirüs Raporu". <https://www.tursab.org.tr/duyurular/tursab-koronavirus-raporu> [Erişim Tarihi: 30.04.2021].
- UNWTO (2021). Tourist Arrivals Down 87% In January 2021 as Unwto Calls for Stronger Coordination to Restart Tourism. <https://www.unwto.org/taxonomy/term/347> [Erişim Tarihi: 30.04.2021].
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldırım, S. (2020). Salgınların Sosyal-Psikolojik Görünümü: Covid-19 (Koronavirüs) Pandemi Örneği. *Electronic Turkish Studies*, 15(4), 1331-1351.
- Yurdakul, E. S. (2015). Tarihte Önemli Bulaşıcı Hastalık Salgınları. *Türkiye Klinikleri Halk Sağlığı Dergisi*, 1(3), 1-6.